

Jumping, krumping

de opstap naar succes bij

Een groep jongeren op de hoek van een plein bij elkaar, diverse muzieknummers tegelijk schallen uit de mobiele telefoons en op het eerste oog wordt er wat gekletst, wat gegeten, gedronken of gerookt... een situatie waar veel mensen liever met een boog omheen lopen.

Dezelfde jongeren op een podium, met uitzinnig publiek omdat de kunsten die zij vertonen 'echt top' zijn... dat komt op de voorpagina van de krant! Hoe kan talent-coaching een antwoord zijn op sociale (on)veiligheid?

In het jaarbericht van het openbaar ministerie van 19 april 2007 rapporteert Harm Brouwer, voorzitter van het college van procureurs generaal, dat er meer greep is op jeugdcriminaliteit in Nederland. Tegelijkertijd gaat het nog altijd om 13 procent van het totale aantal misdrijven per jaar.

"Vaak begint een criminele loopbaan met spijbelen. Het afgelopen jaar werden zesduizend spijbelaars door Justitie aangepakt," aldus Brouwer tijdens zijn presentatie.

In Nederland zitten drieduizend jongeren achter de tralies, zo vertelt criminologe dr. Josine Junger-Tas in een interview met Perspectief in december 2005. Zij pleit voor een meer preventieve aanpak en een betere samenwerking tussen onderwijs en justitie.

Risicojongeren, de verzamelnaam voor de groep vroegtijdige schoolverlaters, spijbelaars, baanloze jongeren tussen twaalf en achttien jaar, zijn een zorg voor de overheid omdat zij een verhoogde kans hebben in de criminaliteit terecht te komen.

Sociale veiligheid, en vooral het terugdringen en voorkomen van jeugdcriminaliteit, staat dan ook hoog op de politieke agenda.

Dit artikel doet verslag van een lopend onderzoek naar de werking van talent coaching van risicojongeren; om bij te dragen aan methodiekontwikkeling, en als antwoord op het voorkomen en terugdringen van jeugdcriminaliteit.

Maïke Kooijmans, lid lectoraat Veiligheid en Jeugd.

Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool

Een verhaal van de straat

Ik ontmoet Aron op de trap van het kerkpleintje, een hangplek voor jongeren in de binnenstad van 's Hertogenbosch. Het is voor mij een vrije dag, ik doe boodschappen met mijn zoon van acht jaar en wij genieten tussendoor van een ijsje, in de zon, op die trap. De jongen, lang en mager, een jeans 'cool' laag dragend, is aan het spelen met een paar balletjes, aan het jongleren. Wij zitten geboeid te kijken en al snel heeft hij dat in

de gaten. Hij vindt de aandacht blijkbaar leuk, want de capriolen die hij vervolgens uithaalt worden steeds spectaculairder.

Mijn zoontje begint spontaan te klappen, waarop hij een balletje krijgt toegegooid. Ik moedig mijn zoon aan ook te jongleren, we hebben ooit een blauwe maandag geofend... 'Nou nee mam, doe normaal...'

Ik breek zelf het ijs door te vragen hoe de jongen heet. We vertellen elkaar onze namen en ik vraag Aron of ik eens mag proberen

te jongleren.

Hij doet als meester jongleur zijn uiterste best ons (ook mijn zoon is over de streep) de beginselen van het jongleren bij te brengen. Uiteindelijk lijkt het meer op een voorstelling clownerie, vooral als blijkt dat er spontaan een groepje publiek om ons heen is komen staan. Ik voel me er zelf wat ongemakkelijk bij en biedt Aron aan ook voor hem een ijsje te gaan kopen als dank voor zijn jongleerles. Wachtend op het ijs vertelt hij dat hij die dag

en jongleren: risicojongeren!

foto: Berry Lombarts

wel weer opgepakt zal worden...

Aron is vijftien jaar, leerling van een vmbo-college in de regio. "Ik haat school. Ik weet wel dat ik straf krijg als ik niet ga, maar da boeit nie..."

Flow

Sinds september 2006 ben ik als onderzoeker werkzaam in het Expertisecentrum Veiligheid van Avans Hogeschool. In dit kenniscentrum zijn drie lectoraten samengebracht: Veiligheid en recht, Integrale veiligheid en Veiligheid en jeugd.

Als docent creatief agogische methoden van de Academie Sociale Studies en lid van

de kenniskring doe ik samen met een vierdejaars student Culturele en Maatschappelijke Vorming onderzoek naar de effecten van succeservaringen bij risicojongeren tussen twaalf en achttien jaar. We willen door middel van praktijkgericht onderzoek toetsen of succeservaringen van risicojongeren op het gebied van spel, sport, beeldende kunst muziek, dans, theater, film- en schrijfkunst kan leiden tot (duurzame) verandering van gedrag. We onderzoeken of deze succeservaringen bijdragen aan motivatie voor scholing en arbeid.

In het vooronderzoek hebben we onder

andere studie gedaan naar de werking van 'flow' zoals die is beschreven door de Hongaars-Amerikaanse psycholoog Dr. Mihaly Csikszentmihalyi.

Hij beschrijft *flow* als een ervaring die mensen beleven wanneer ze ergens helemaal in opgaan. Tijdens een *flow*-ervaring valt iemands bewustzijn samen met dat wat hij doet. Men is volledig gericht op een beperkt stimulusveld, enkel en alleen in het hier en nu.

Voorwaarden voor een dergelijke ervaring zijn dat de persoon in kwestie intrinsiek gemotiveerd is, en dat de uitdaging het uiterste van iemands kunnen vraagt.

foto: Redmar Kruijthof

Csikszentmihalyi spreekt van een optimale ervaring als een toestand waarin mensen verkeren wanneer zij zeer geconcentreerd zijn en daar intens van genieten.¹ In zijn boek 'Creativiteit' schrijft hij dat naar mate mensen vaker *flow* ervaren in hun dagelijks leven, zij meer uitgedaagd worden tot persoonlijke en culturele groei.²

Binnen het onderzoeksproject richten we ons op geslaagde voorbeelden van projecten binnen het Sociaal Agogisch Werkveld in Noord Brabant die gericht zijn op het aanspreken van talenten van risicojongeren. Door middel van interviews met diverse welzijnsprofessionals en jongerenwerkers in het bijzonder zijn we op zoek naar de 'werkzame stof' van deze creatief agogische interventies. Ook zijn er gesprekken gevoerd met ex-risicjongeren die met talentprojecten hebben meegedaan en door succeservaringen uiteindelijk uit de criminaliteit zijn geraakt en gebleven, en die nu een opleiding volgen of zelfs een baan hebben.

De eerste bevindingen worden momenteel uitgewisseld en getoetst op relevantie met een klankbordgroep van jongerenwerkers uit het werkveld en docenten Social Work. Het is verheugend om te zien dat de materie enorm prikkelt en nieuwe inzichten oplevert.

Op de vraag wat het meest in het oog springende succesfactoren zijn, kunnen we

De feedback van de jongerenwerker is steeds gericht op het agogisch, veranderkundig proces, waarbij de 'muze' een middel kan zijn

vaststellen dat er een zekere balans moet zijn tussen uitdagen, disciplineren en faciliteren.

Succes in relatie tot 'flow' en het Sociaal Agogisch Werk

Wie bepaalt of iemand succesvol is? Wat is de norm? Is dat een maatschappelijke norm? Een persoonlijke? Een justitiële? Een risicjongere kan toch ook een *flow*-ervaring beleven als hij een kraak zet, of aan de dans van justitie is ontsnapt na een geslaagde roof? Er zijn toch heel veel factoren *niet* te beïnvloeden door sociaal agogisch werkers die wel bepalend zijn voor het al dan niet behalen van succes? Dit soort kritische vragen hebben geleid tot een heldere definitie van het begrip 'succeservaring': het gaat in ons onderzoek om de *persoonlijke* succesbeleving van risicjongeren binnen activiteiten waar ze goed in zijn, en die door het openbaar ministerie

worden getolereerd, dus niet strafbaar zijn. Het gaat er niet om wat maatschappelijk of economisch wordt gezien als succes, maar om het psychologische effect van succeservaringen bij de jongeren zelf.

De focus voor ons ligt in eerste instantie op activiteiten die een creatief, kunstzinnig, sportief of speels karakter hebben. In tweede instantie gaat het ook om succeservaringen binnen activiteiten die daaruit voort kunnen vloeien, zoals coachen van andere jongeren, les of training geven, assisteren, organiseren, faciliteren. Ook kijken we in het onderzoek naar de persoonlijke groei van jongeren, of en hoe ze door succeservaringen sociaal vaardiger worden en een ander gedrags- en keuzepatroon ontwikkelen.

Om het onderzoek in te kaderen hebben we naar aanleiding van de literatuurstudie alle factoren die invloed hebben of voorwaardelijk zijn voor het bereiken van een

succes-ervaring, en door agogen te beïnvloeden zijn, terug gebracht tot vier dimensies.

Het gaat ons om de volgende vier dimensies waarop sociaal agogische interventies kunnen plaatsvinden.

1. De dimensie van de motivatie: alle interventies die erop gericht zijn jongeren intrinsiek te motiveren. Bijvoorbeeld: een beroemde 'rapper' kan ingezet worden als rolmodel om jongeren te prikkelen en hen uit te dagen.

2. De dimensie van de discipline: alle interventies die erop gericht zijn te structureren, te kaderen en te beheersen. Bijvoorbeeld: als jongeren het perspectief geboden wordt dat ze heel goed kunnen worden en een podiumplaats kunnen verdienen, zal er ook getraind moeten worden, en zullen ze zich aan afspraken moeten houden.

3. De dimensie van de vaardigheid: alle interventies die erop gericht zijn de jongeren vaardiger te maken, zodat zij de uitdaging aankunnen en kunnen ontwikkelen en doorgroeien. Het gaat niet alleen om het aanleren van de specifieke vaardigheden om goed te kunnen rapen, en bijvoorbeeld teksten maken, maar ook om sociale vaardigheden en presentatievaardigheden.

4. De dimensie van de feedback: alle interventies die gericht zijn op de resultaten en het proces, materieel en immaterieel. Complimenteren, belonen en straffen, winnen en verliezen, en daarmee leren dealen!

Voor talent wordt geklapt! (*)

Intussen hebben we zicht op de meest bekende projecten binnen het jongerenwerk in Noord Brabant die zich bezig houden met het stimuleren en uitdagen van risicojongeren op hun talenten. Uit alle interviews blijkt dat de status van de podiumkunsten en de aandacht van publiek sterk bijdraagt aan de intrinsieke motivatie van de doelgroep. Dat wil niet zeggen dat alleen de 'sterren' op het podium succes-ervaringen beleven, maar ook jongeren die achter de schermen indirect bij het succes betrokken zijn, succes beleven. Ook wordt bijna unaniem aangegeven dat de agogisch werker zich vooral moet inspannen na het applaus, als de wereld weer gewoon doordraait, om jongeren gemotiveerd te houden en hen opnieuw uit te dagen.

Zowel uit literatuurstudie, als ook uit verhalen uit de praktijk blijkt dat de balans tussen uitdaging en vaardigheden cruciaal is. Steeds is het weer een kunst om de lat hoog te leggen, maar niet te hoog.

Als je jongeren te weinig uitdaagt, gaan ze zich vervelen. Als je de lat te hoog legt, treedt er angst of frustratie op. Wanneer uitdaging en vaardigheden in balans zijn, dan komt 'flow' het makkelijkst tot stand³. In ons onderzoek spreken we van een 'succespad' als jongeren door meerdere succes-ervaringen uit de criminaliteit blijven en werkelijk ander gedrag vertonen en ook wezenlijk andere keuzes maken.

Om op het 'succespad' te komen is een voortdurende interne en externe feedback noodzakelijk, van de jongeren zelf, maar ook van de agogisch werker. De interne feedback heeft te maken met het doel, de droom, de missie van de jongere. Elke stap op weg naar succes geeft hem een impuls om door te zetten. Maar daarvoor is ook discipline nodig, want succes kan niet zonder inspanning. De feedback van de jongerenwerker is steeds gericht op het agogische, veranderkundige proces, waarbij de 'muze' een middel kan zijn.

De eerste onderzoeksresultaten worden momenteel gerapporteerd door Ingrid Hamels in haar afstudeerscriptie: Investeren in talent, battle zonder knokken! (gereed in augustus 2007), www.avans.nl en doorklikken op: kennis delen, lectoraten, expertisecentrum veiligheid.

Voortgang

Het onderzoeksproject gaat in september haar tweede fase in. In die fase zal het accent liggen op een verdiepende studie naar motivatietheorieën binnen de leerpsychologie en spelpsychologie, in combinatie met een ver-

volgonderzoek in het veld naar de effecten van succescoaching binnen Social Work. De respondentengroep zal uitgebreid worden met delinquente jongeren die een taakstraf opgelegd hebben gekregen.

Droom

Ik ben de afgelopen tijd regelmatig op het kerkplein in Den Bosch geweest, in de hoop Aron weer te zien. Ik zag hem niet meer, en ook andere jongeren van de 'peer-group' hadden hem al een paar weken niet meer gezien.

Toch maar even zitten kijken daar, want er is altijd zo veel te beleven op het plein: skaters, skate-boarders, en nu ook jumpers die met muziek uit hun mobieltje staan te freaken, tot ergernis van de omliggende woningeigenaren.

...en dan droom ik als dramadocent, dat ik les geef in creatief agogische methoden aan studenten Social Work, en Aron als assistent naast me heb. Hij heeft door de kinderrechter een taakstraf opgelegd gekregen, en krijgt in dat kader als werkplaatsassistent in het creatief agogisch laboratorium van Avans de kans om zijn talent te ontdekken... Ik zie er muziek in!

Bronverwijzing:

1. J. van Rosmalen (1999) *Het woord aan de verbeelding*. Bohn stafleu Van Loghum, Houten. Pag. 111
2. M. Csikszentmihalyi (1998) *Creativiteit, over flow, schepping en ontdekking*. Boom, Amsterdam. Pag. 135
3. M. Csikszentmihalyi (1999) *Flow, psychologie van de optimale ervaring*. Boom, Amsterdam. Pagina 107

'Voor talent wordt geklapt!' is de naam van het talentenproject van Stichting Divers, 's-Hertogenbosch

<

Naarmate mensen vaker flow
ervaren in hun dagelijks leven,
worden zij meer uitgedaagd tot
persoonlijke en culturele groei